

בבא קמא כ"ז

זרק תינוק מהגג ובא אחר קיבלו בסיף לר' יהודה בן בתירא האחרון חייב יהודה בן בתירא וחכמים. לחכמים שניהם פטורים, ולרבי יהודה בן בתירא מי שקבל את התינוק שנזרק מראש הגג בסיף חייב מיתה. ששנינו בברייתא, הכוונה עשרה בני אדם בעשרה מקלות, בין בבת אחת ובין בזה אחר זה כולם פטורים, שנאמר: "וְאִישׁ כִּי יִפֶּה פֶּלַח נֶפֶשׁ אָדָם", ואין כאן הכאת כל הנפש על ידי אדם אחד. רבי יהודה בן בתירא אומר, האחרון שהכהו חייב מפני שקירב את מיתתו, אפילו שהוא היה מת לאחר זמן גם ללא המכה שהוא הכאו.

ואם זרק תינוק מהגג ובא שור וקבלו בקרניו, הדבר תלוי במחלוקת התנאים ששנינו בברייתא, נאמר: "וְנִתְּן פְּדִין נֶפֶשׁוֹ", חכמים אומרים דמי ניזק, ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר דמי מזיק. לחכמים אין לתינוק שעומד להרג דמים ובעל השור פטור מכופר, ולרבי ישמעאל בעל השור משלם את דמי פדיון נפשו שלו.

נפל מראש הגג ונתקע באשה או שבייש ואמר רבה, נפל מראש הגג ונתקע באשה ובא עליה, חייב בארבעה דברים⁴²⁹. ואם הוא נתקע ביבמתו, לא קנה אותה, מפני שהוא לא התכוון לביאה⁴³⁰. וארבעת הדברים שהוא חייב בהם הם: נזק, צער, ריפוי, ושבת. אבל בבושת אינו חייב, כמו ששנינו במשנה אינו חייב על הבושת עד שיתכוון. ואמר רבה, נפל מראש הגג ברוח מצויה והזיק ובייש חייב בארבעה דברים ופטור על הבושת, ואם נתהפך חייב גם על הבושת. כמו ששנינו בברייתא האם מהכתוב: "וְשָׁלַחָה יָדָהּ" לא יודעים זאת! אלא יש לומר שכתוב "וְהִחֲזִיקָה בְּמַבְשֵׁי" ללמד שכיון שאדם התכוון להזיק הוא חייב על הבושת, אף על פי שלא התכוון לבייש.

ואמר רבה, מי שהניח גחלת על לבו של אדם ומת פטור, הניחה על בגדו ונשרף חייב. ורב אמר בשם רבא ששני הדינים נשנו במשנה. הדין הראשון נשנה במשנה במסכת סנהדרין, כבש עליו לתוך האש או לתוך המים ואינו יכול לעלות משם ומת חייב, דחפו⁴³¹ ויכול לעלות משם פטור. והדין השני נשנה במשנה בפרק החובל, קרע את כסותי שבר את כדי חייב, על מנת לפטור פטור.

428 אינו דומה למי שהרג את הטריפה שפטור לר' ה'. תוס'.

429 רש"י מפרש כשנפל ברוח מצויה והוא קרוב למזיד. ר' חננאל מפרש מפני שאין קישוי אלא לדעת.

430 ואם אחד האחים עשה בה מאמר אסר אותה עליו. ואפ' שלומדים מהכ' "יבמה יבא עליה" שהבא על יבמתו בין בשוגג ובין במזיד קנה הוא רק כשהתכוון לביאה ואפ' שלא התכוון למצוות יבום ואפ' שהתכוון לאשה אחרת. רש"י ע"פ הגמ' ביבמות.

431 הגמרא בסנהדרין מפרשת שיש חידוש במה שאמר ברישא כבש, ובמה שאמר בסיפא דחף. תוס'.

הסתפק רבא, מה הדין במי שהניח גחלת על לבו של עבדו. האם הוא כמי שהניח גחלת על לבו של חברו שפטור, מפני שהעבד היה צריך לסלקה מעל לבו⁴³². או שהוא כמי שהניח גחלת על בגדו של חברו וחייב. ואם תמצא לומר שהוא כגופו, מה הדין במי שהניח גחלת על שורו של חברו. ואחר כך רבא פשט בעצמו את ספיקו ואמר עבדו כגופו ופטור, מפני שלעבד יש דעת והוא היה צריך להוריד את הגחלת מעל לבו, שורו כממונו וחייב בתשלומים, מפני שאין לשור דעת לסלקה מעליו.

הדרן עלך פרק 'כיצד הרגל' פרק שלישי 'המניח'

משנה

המניח את הכד ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה ושבר אותה פטור. ואם הנתקל בחבית הוזק בה, בעל החבית חייב בתשלום הנוזק.

גמרא

פתח בכד וסיים בחבית שואלת הגמרא, מדוע המשנה פתחה בלשון 'כד', וסיימה בלשון של 'חבית'? וכן קשה על מה ששנינו במשנה לקמן, זה בא בחבית וזה בא בקורתו, נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור. שהתנא פתח בה בחבית וסיים בכד? וכן קשה על מה ששנינו בפרק הגוזל ומאכיל, זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש. נסדקה חבית של דבש ושפך את יינו והציל את הדבש⁴³³ לתוכו אין לו אלא שכרו, כמו פועל ואינו חייב לשלם לו את דמי היין. וגם שם התנא פתח בה בכד וסיים בחבית? אמר רב פפא, הוא כד הוא חבית, אלא שיש משמעות לעניין למקח וממכר. שאם המוכר התנה לתת לקונה חבית ומשמע שהוא התנה לתת לו חבית שהיא גדולה, אם ירצה נותן לו כד שהוא קטן יותר⁴³⁴, כיון שנקרא גם חבית.

במקום שהרוב קוראים לכד כד ולחבית חבית אין הולכים בממון אחר הרוב המוכר יכול לתת לו כד? עונה הגמרא, מדובר במקום שרוב האנשים קוראים לכד

432 רש"י מפרש שאדם הניח גחלת על לבו של עבדו, ויהיה פטור מפני שהעבד היה צריך לסלקה מעל לבו. ר"ח מפרש שאדם אחר הניח גחלת על לבו של עבד. ופטור מפני שהאדון היה צריך להסירה מלבו של העבד. התוס' אומרים שמדובר כשהעבד כפות ורבו עומד לידו, כמו שהתוס' פירש בדף כב, ומדובר כשהעבד הוזק ולא מת. והספק היה שמא הרב לא חש לסלק את הגחלת מפני שהוא סומך על כך שישלמו לו את הנוזק. תוס'.

433 שדמיו יקרים יותר.

434 יש צריכותא בשניהם, אם המוכר התנה לתת לקונה כד וקנה ממנו בסודר הלוקח יכול לומר שיתן לו חבית, מפני שהקונה מוחזק בכסף. ואם התנה למכור לו חבית והקונה נתן לו את הכסף המוכר יכול לתת לו כד מפני שהוא מוחזק בכסף. ואין הולכים בממון אחרי הרוב להוציא מהמוחזק. ואומר ר"ת שאפילו לרב שאומר שבמוכר שור ונמצא נגחן הולכים אחרי הרוב שקונים לרדיא, כאן אין הולכים אחרי הרוב. מפני שהמוחזק יכול לומר למוציא קים לי שאני מהמיעוט. אבל שם המוכר אינו יכול לומר לקונה קים לי שאתה מהמיעוט. תוס'.

כד, ולחבית חבית. ויש שקוראים לחבית כד, ולכד חבית. ולא נאמר שנלך אחרי הרוב⁴³⁵ מפני שאין הולכים בממון אחר הרוב⁴³⁶ היכן שיש ספק, כמו במוכר שור לחברו ונמצא נגחן. והמוכר שמוחזק בכסף יכול לומר לקונה מכרתיו לך לשחיטה ולא לחרישה. וכך גם בכד וחבית 'אין הולכים בממון אחרי הרוב'.

רב אמר בממלא רה"ר כולה בחביות שמואל אמר באפילה ר"י אמר בקרן זוית שנתקל בחבית פטור מלשלם עבורה⁴³⁷, הרי

הוא היה צריך לעיין ולהשגיח שלא יזיק בהליכתו? אמרו החכמים מבית מדרשו של רב משמו של רב, שהנתקל פטור מפני שמדובר במקרה שאדם מילא את כל רשות הרבים בחביות. ושמואל אמר, מדובר כשהוא נתקל כשהלך באפילה⁴³⁸, והנתקל לא ראה את החבית בחושך. רבי יוחנן אמר, כשבעל החבית הניח את החבית בכניסה ממבוי למבוי בצד המבוי בקרן זוית, והנתקל לא ראה את החבית.

התנא אומר נתקל אגב הסיפא שבה אמר רב פפא, אפשר לדייק בלשון המשנה או אם שבר בעל החבית פטור כשמואל או כרבי יוחנן. שהמשנה אומרת שאם

נתקל פטור, משמע שאם שבר חייב. ואם נעמיד את המשנה כרב, הרי גם אם אדם עבר ושבר את החבית הוא פטור מלשלם, שהרי השני מילא את הרחוב בחביות? אמר רב זביד משמו של רבא, המשנה יכולה להיות גם כרב, ובאמת גם אם אדם שבר את החבית הוא פטור, והתנא אומר נתקל אגב הסיפא שאומרת, ואם הוזק בה בעל הבית חייב. וזה דוקא אם הוא נתקל בעל הבית חייב לשלם לו, אבל אם הוא שבר את החבית והוזק בחרסיה, בעל הבית פטור שהוא הוזק לעצמו.

אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים אמר רבי אבא לרב אשי, שבארץ ישראל אמרו משמו של רבי אילעי⁴³⁹, שהמשנה האומרת

שהנתקל בחבית שברשות הרבים פטור, לאו דוקא באפילה או בקרן זוית, אלא

435 אין להקשות נראה לפי הדמים מה הוא מכר לו מפני שמדובר כשאין הבדל גדול במחירים. או שמדובר שמכר לו כדים או חביות בסכום של כסף. ומדובר שיש לו כסף לא שייך לומר שקול כך בזווי. או שמדובר כשכדים והחביות הוולו. או שהפירוש של הגמרא הוא שלא נאמר שהולכים אחרי הרוב אע"פ שהסכום של הדמים מסייע למוחזק, קמ"ל שהולכים אחרי המוחזק. וכן היה אפשר לומר שלא נאמר שאם הדמים מסייעים לרוב לא נאמר שהולכים אחרי חזקת ממון, קמ"ל שהולכים אחרי הרוב שהדמים מסייעים לו. ולפי זה ההסבר פשוט יותר לפי רבמכך שהגמרא השמיעה שלא הולכים אחרי הרוב, רק כשהדמים מסייעים למוחזק. תוס'.

436 תוס' שואלים נלמד בק"ו מדיני נפשות שלומדים מהכתוב אחר רבים להטות שבי"ד הולכים הם אחרי הרוב, ואפ' ברובא דליתא קמן! וי"ל שבדיינים המיעוט כמי שאינו ואין מעמידים את הממון בחזקת המוחזק מפני שבי"ד מוציאים ממנו את הממון. אבל בשאר ממון שיש בו מיעוט ויש חזקת ממון לא הולכים אחר הרוב. תוס'.

437 אבל לא קשה מדוע כשהוא הוזק בעל החבית חייב לשלם. מפני שאדם צריך להזהר יותר שלא יזיק מאשר שלא הוזק כמו שהתוס' אמרו לעיל. ובאדם לא שייך לומר כל המשנה ובא אחר ושינה פטור. וקצת קשה מה שרבא אמר לעיל כי אית לך רשות לסגווי עלי, הרי גם בהמה צריכה לעיין בהליכתה תוס'.

438 לקמן נחלקו אם נתקל הוא פושע כשנתקל מעצמו ולא כשנתקל בחבית. ואפילו שמרבים באדם מפצע תחת פצע אונס, לא מרבים אונס גמור כשלא היה יכול לראות ונתקל. וכן מחייבים בהניח להם אביהם פרה שאולה וחשבו שהיא של אביהם רק דמי בשר בוול משום שכך נהגו אבל לא מה שהזיקו משום שהיו אנוסים ונראה שאדם המזיק באונס גמור כעין גניבה פטור ובאונס כעין אבידה חייב. תוס'.

439 יש לגרוס רבי אילעי ולא רבי עולא וכן גרס ברי"ף.

אפילו באור היום ובכל מקום ברשות הרבים. מפני שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים⁴⁴⁰. והיה מעשה בנהרדעא, ושמואל חייב את הנתקל לשלם. והיה מעשה בפומבדיתא, ורבא⁴⁴¹ חייב את הנתקל לשלם. ומובן ששמואל חייב משום שהוא העמיד את המשנה באפילה, ולכן מי שנתקל לאור היום ושבר את החבית חייב. אבל מדוע רבא חייב את הנתקל לשלם? אמר רב פפא, שהמעשה היה בקרן זוית הסמוכה לבית הבד. וכיון שבשעה שבית הבד מלא באנשים, יש רשות להעמיד את החביות ברשות הרבים, היה לו לעיין בהליכתו. ואם לא נזהר ושבר את החבית, חייב לשלם.

לרכובה ג' לבעיטה ה' לסנוקרת י"ג שלח רב חסדא שאלה לרב נחמן, הרי אמרו מה הדין בפנדא דמרא וקופינא לרכובה שלש⁴⁴², מנהג הדיינים לגבות מן הבועט בארכובתו בחברו שלשה סלעים עבור הבושת. לבעיטה חמש, ומן הבועט ברגלו חמישה סלעים. לסנוקרת שלש עשרה, ומן המכה את חברו באוכף של חמור שבושתו מרובה ביותר שלושה עשר סלעים. מה הדין במי שמכה את חברו בידיה של מעדר, או בברזל עצמו? שלח לו רב נחמן, חסדא חסדא האם אתה גובה בבבל קנס? והרי בושת זו היא קנס⁴⁴³, ובבבל לא גובים קנס! וכששאל אותו איך היה המקרה, שלח לו שהיה בור מים של שני אנשים, שכל יום היה אחד מהם משקה ממנו את שדותיו. ואחד מהם בא ושאב ממנו מים ביומו של האחר. וכשאמר לו היום הוא יום שלי ולא השגיח בדבריו לקח ידית של מעדר והכאו. אמר לו רב נחמן, יכה אותו אפילו מאה מכות בידיה. שאפילו למי שאמר אין אדם עושה דין לעצמו, מודה שבמקום הפסד אדם עושה דין לעצמו.

אפילו רב יהודה מודה במקום שכן שנינו, רב יהודה אמר אין אדם עושה דין לעצמו, ורב נחמן אמר אדם עושה דין לעצמו. ובמקום הפסד, לדברי הכל אדם עושה דין לעצמו. ונחלקו, רק במקום שאם ילך לבית דין לא יגרם לו הפסד. רב נחמן אמר אדם עושה דין לעצמו, כיון שהוא לוקח רק מה שמגיע לו בדין, אינו צריך לטרוח ללכת לבית דין. ורב יהודה אמר אדם אינו עושה דין לעצמו, כיון שלא יגרם לו הפסד אם ילך לבית דין.

440 אבל שור שראשו כלפי מטה צריך להתבונן בדרכים. תוס'.

441 ובספרים אחרים גרסו רבה וכן בגמרא לקמן.

442 יש אומרים שמשלם כך לעני שבישראל. והתוס' אומרים שהוא התשלום כשמבייש גדול שבישראל.

443 לאו דוקא קנס אלא לא גובים בבבל דבר שאין בו חסרון כיס. תוס'.

